

ROSKARETKI

Tässä tarinassa seikkailevat Sylvia, Leo ja Urho-undulaatti. He tutustuttavat meidät roskiin ja Itämeren salaperäiseen maailmaan. Seuraamalla tarinaa voit auttaa meitä tekemään rannoistamme puhtaampia.

Sylvia on 10-vuotias seikkailija, joka mielellään purjehtii perheensä kanssa. Hän haluaisi isona laivan kapteeniksi.

Leo on 12-vuotias tutkimusmatkailija, jonka intohimona on eläinten ja ötököiden tutkiminen. Erityisesti häntä kiinnostavat perhoset.

Urho on Leon urhea undulaatti, joka seuraa Leoa kaikkialle ja on varsinainen lentävä tietotoimisto.

Roska on ihmisen tuottama, luontoon kuulumaton aines, joka on syystä tai toisesta, tarkoituksella tai vahingossa päätenyt ympäristöön. Roskia luonnossa ovat esimerkiksi lasi, metalli, pahvi, käsitelty puu, paperi, selluloosa, kumi ja puuvilla.

Itämeri on meidän kaikkien ystävä. Sen kimmellyksessä viihtyvät niin pyöriäiset, merikotkat, sinisimpukat ja itämerennorppa kuin kesälomalaiset veneillen ja uiden. Se saattaa näyttäytyä suurena ja vahvana – myrskyn tullen jopa pelottavana, mutta syvältä sisimmästään se on herkkä ja erityinen oma maailmansa, johon meidän ihmisten toiminta voi vaikuttaa hyvässä ja pahassa.

Muovi on hyödyllinen käytössä ja jokaiselle tuttu esimerkiksi ruokien pakkausmateriaalina. Se on kuitenkin erittäin harmillinen roskana. Ihminen tuottaa muovia koko ajan lisää ja se näkyy myös Itämeren hyvinvoinnissa.

Jokaiselle sivulle on ikävästi eksynyt pikkuruinen, mutta sitäkin ikävämpi ja yleisempi roska, muovinen pullonkorkki.

*Autathan seikkailijoita löytämään korakit?
Laske samalla montako korkkia keräsitte yhteensä.
Vastaus löytyy vihkon viimeiseltä aukeamalta.*

On kesäloman viimeinen päivä.

- Jotain jännää pitää tänään vielä tehdä ennen kuin koulu huomenna alkaa, huudahtaa Sylvia.
- Haetaan jäätelöt ja keksitään sitten jotain, innostuu Leo.

Kaunis kesäpäivä on tuonut muutakin väkeä kioskin ympärille. Leo ja Sylvia tilaavat jättipallot strösseleillä. Leo ojentaa Urhollekin palan jäätelöä pikkuruisella lusikalla. Juuri kun Urho on saanut palasen jäätelöä nokkaansa, lusikka lipeää ja tipahtaa kioskin nurkan takana seisoskelevan miehen päähän.

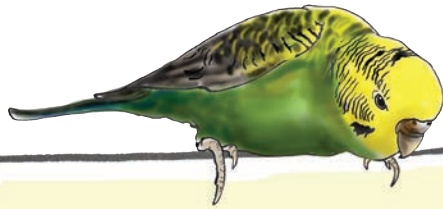
- NYT SE ALKAA!! PALJON PELÄTTY MUOVILUSIKKASADE!?, hän huudahtaa.
 - Ei hätää herra! Se on vain yksi lusikka ja putosi Urholta vahingossa, rauhoittaa Sylvia. Mies katsoo lapsia ja heidän annoksiaan tarkkaavaisesti.
 - Minä valitsisin kyllä vohvelin tuon purkin sijaan. Se on maukkaampaa ja vähentää tätä hirvittävää roskan määrää, hän toteaa.
- Mies tulee kunnolla esiin jäätelökioskin nurkan takaa ja esittäytyy Tohtori Propeenina. Hän on tutkinut roskia jo 15 vuotta.

– Onneksi sain tämän lusikan kiinni, eikä se pudonnut tuonne viemäriin. Sieltä se olisi todennäköisesti ajalehtinut monien muiden roskien mukana mereen.

Tohtori Propeeni kertoo lapsille olevansa menossa läheiselle rannalle tutkimaan sinne kesän aikana ajautuneita roskia.

– Lähtekää tekini mukaan! Haluan näyttää teille jotakin. Sylvia ja Leo katsovat toisiaan ja näkevät tilanteessa seikkailun mahdollisuuden.

Roskien TOP 10

1. Muovisilppu 25 %
2. Lasi- ja keramiikkasirut 5 %
3. Muoviset pullonkorkit ja kannet 5 %
4. Muovikassit 4 %
5. Vaahtomuovi 4 %
6. Muoviset ruoka-astiat ja kääreet 3 %
7. Metalliset pullonkorkit ja vetorenkaat 3 %
8. Muoviset kertakäyttöruokailuvälineet 2 %
9. Jalostettu puu 2 %
10. Pahviset kupit, juomatölkit ja ruokakääreet 2 %

- Lähde: Baltic Marine Litter -hankkeen tulokset 2012–2013

Pohdi mistä toiminnasta mikäkin roska on saattanut syntyä.

Kallion takaa aukeaa kaunis saaristomaisema. Ranta on lapsille tuttu, sillä siellä he viettivät siellä kesälomalla muutamia uimapäiviä.

– Tämähän on ihan siisti ranta. Makoilimme tuolla juuri viime viikolla ja veimme kyllä eväskääreet roskikseen, kertoo Leo.

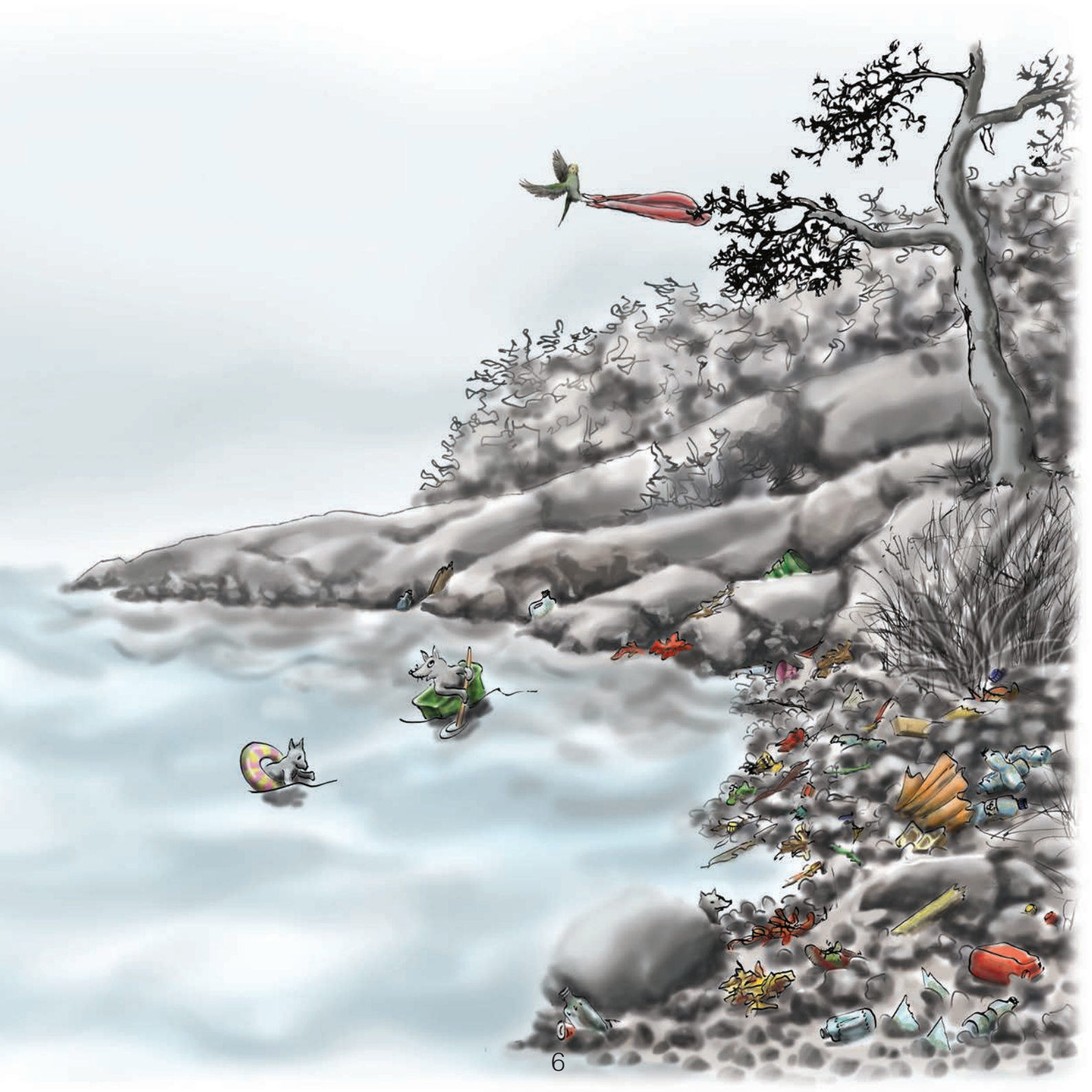
– Hmm... Ettet vain olisi kulkenut pää pilvissä ja aurinkolasit silmillä puhelimeesi keskittyen? Laittaapa nämä erikoissiivoushanskat käsiinne, niin totuus paljastuu.

Samassa kun lapset vetävät tutkija Propeenin erikoissiivoushanskat käsiinsä, maailma muuttuu mustavalkoiseksi. Vain roskat loistavat kirjavissa väreissään pitkänä rimpsuna rannalla.

Näky on mykistävä.

Leo ja Sylvia auttavat tutkija Propeenia keräämään ja kirjaamaan roskia. Urho avustaa irrotta-
maan muovipusseja, ilmapalloja ja lankoja puista. Osa roskista näyttää todella vierailta.
Tutkija kertoo lapsille, että he saattavat kerätä muistakin maista ajautuneita roskia, koska roskat liikkuvat merivirtojen ja tuulien mukana pitkiäkin matkoja ja yli valtion rajojen.

– Nyt varmaan huomaatte, että muovi on roskista yleisin. Se ei maadu, vaan hajoaa yhä pie-
nemmiksi palasiksi eli mikromuoviksi. Lisäksi siitä voi liueta haitallisia kemikaaleja ympäristöön.

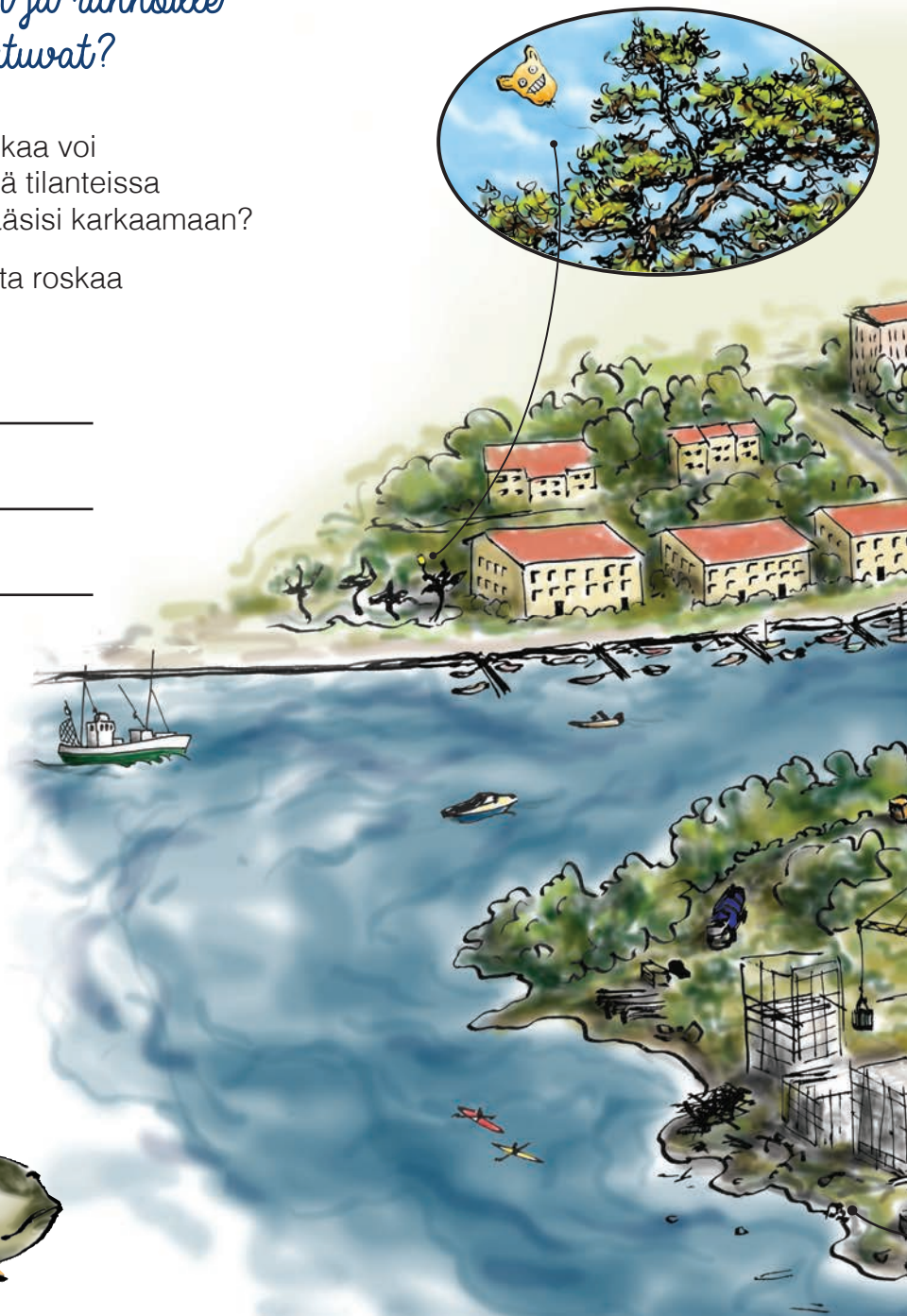

Millaisia reittejä kaikki mereen ja rannoille päätyneet roskat sitten kulkeutuvat?

Etsi kuvasta viisi tilannetta, joista roskaa voi päätyä vesistöön. Keksitkö mitä näissä tilanteissa voisi tehdä toisin, jotta roskat eivät pääsisi karkaamaan?

Entä keksitkö vielä lisää tilanteita, joista roskaa voisi ajautua mereen?

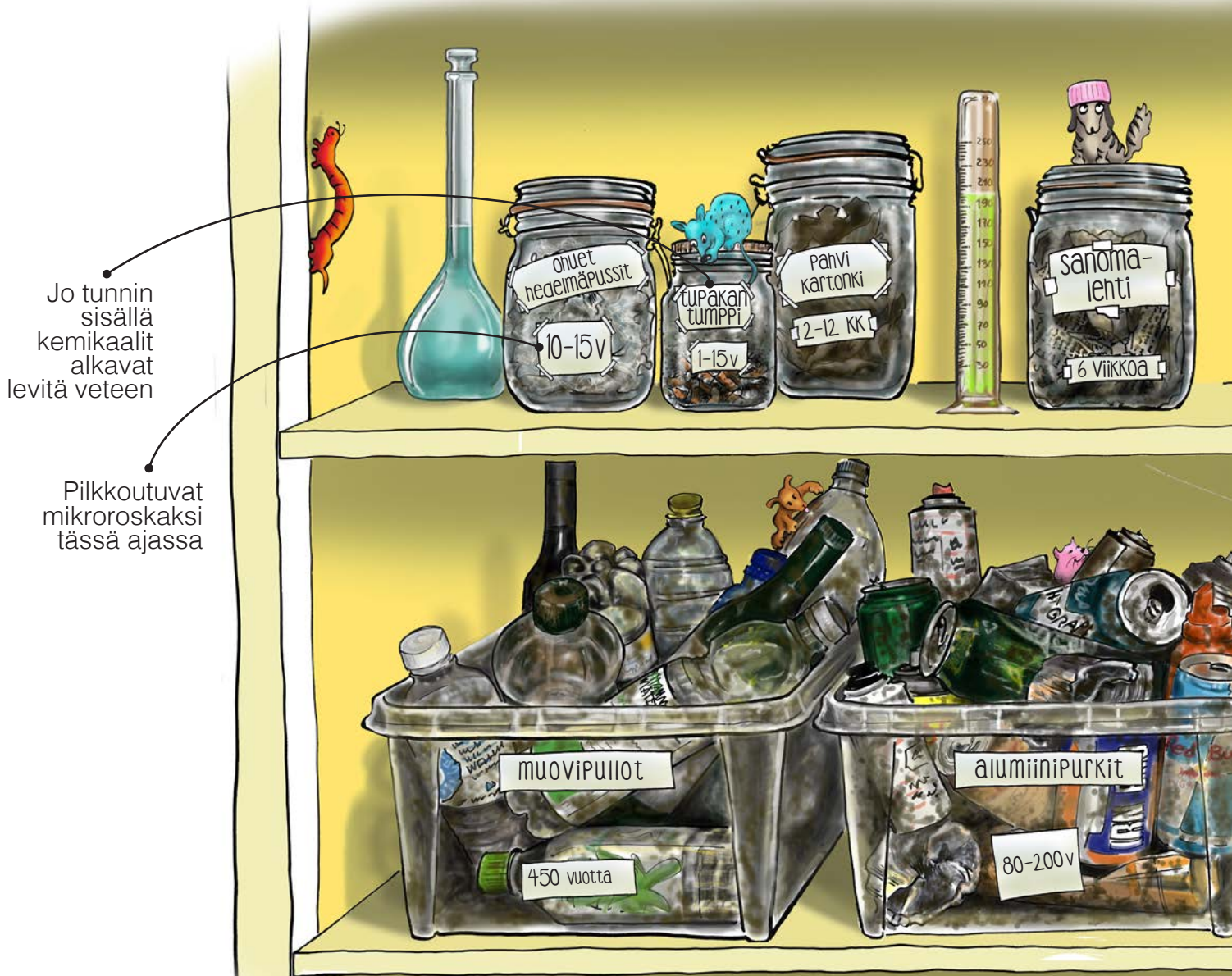
Kaikki roska on alkujään peräisin maista ja arvioidaan, että 20 % roskaamisesta tapahtuu merellä ja 80 % maissa.

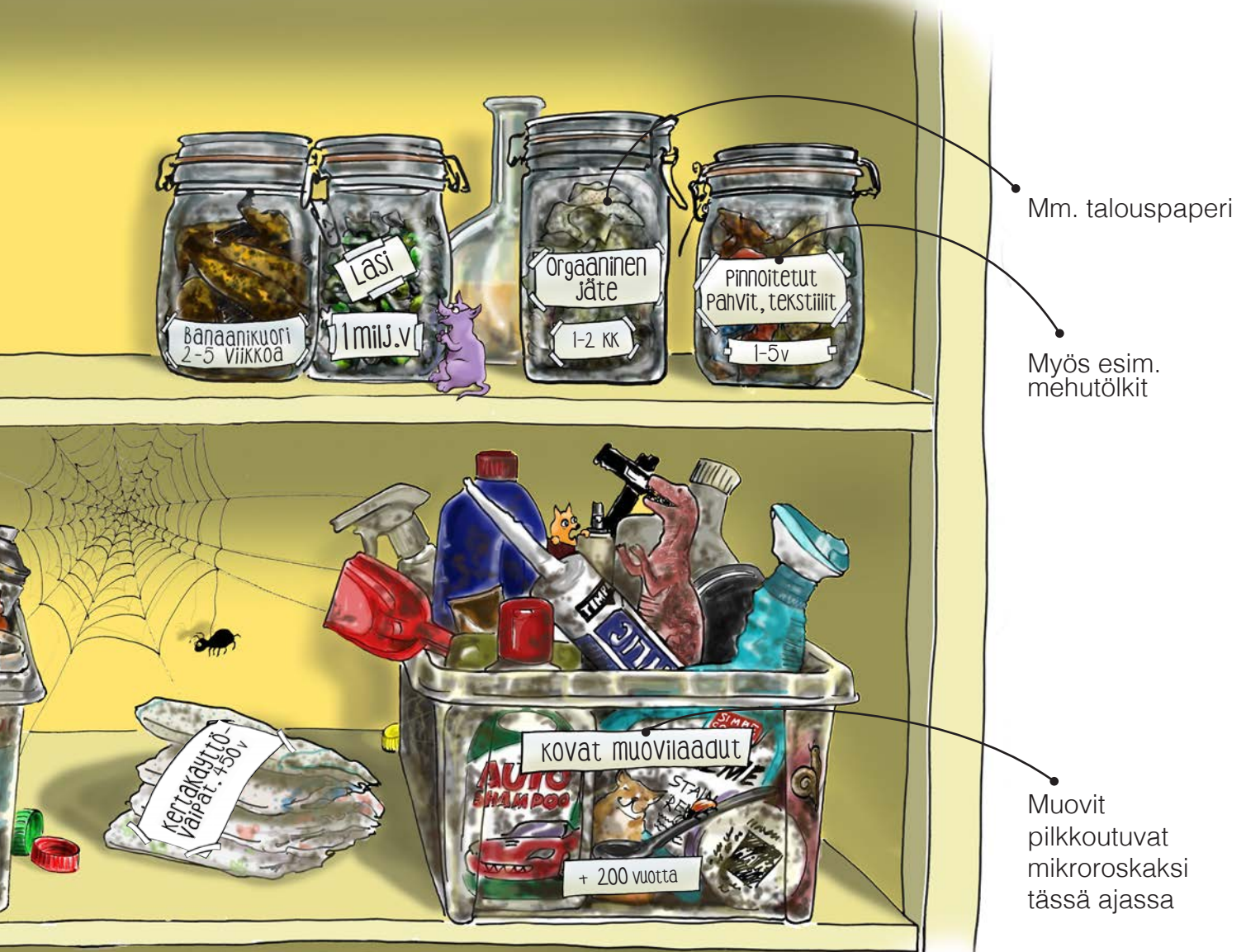
Kuvassa näkyy paljon erilaisia makroroskia.
Minkä kokoisia ovat makro- ja mikroroskat?

Siivousurakan jälkeen tutkija Propeeni kiittää lapsia avusta ja lähtee viipottamaan kohti tutkimuslaboratoriotaan.

Roskien maatumisaikojen tarkkailua

– Selkäni on nykyään niin kankea, että voisitteko te huolehtia osan roskista kierrätykseen?
Olkaa tarkkoja ettei yksikään roska tipahda maahan, sillä maatumisajat ovat yllättävän pitkiä!

tohtori Propeenin laboratoriossa

Lapset istahtavat laiturille pitämään juomataukoa. Samaan aikaan laituriin on kiinnittymässä suuri alus. Leo ja Sylvia menevät auttamaan köysien kanssa

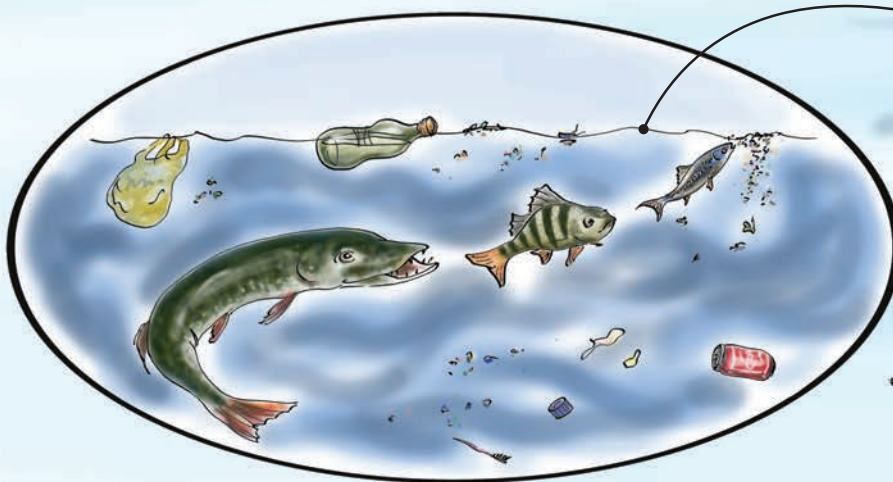
– OI OI JA HIIHOHOI! Mitä minun kiikarini näkevätkään?! Tämä on varmasti puhtain ranta sitten tuhannen meripeninkulman, toteaa aluksen kapteeni Puuri.

Hän rientää kannelta kiittämään lapsia ja ihastelemaan rannan siisteyttä.

– Olemme surreet monet vasta- ja myötätuulet purjehtiesamme kelluvien roskalauttojen halki. Vai mitä Snork?

Kapteeni Puurin takaa ilmestyy pieni pyöreä nainen, jonka alahuuli väpättää ja uimalasit täyttyvät kyynelistä. Hän on laivan miehistöön kuuluva sukeltaja Sini Snork. Herkkä kuin Itämeri itse.

– Näen aivan liian usein sukeltaessani miten kalat ovat tarttuneet muoviin ja norpat vanhoihin kalastusverkkoihin. Millainen kaatopaikka meren pohja paikoittain onkaan! Ja kuka tietää mitä tapahtuu, kun me ihmiset kalastamme ja syömme kaloja ja simpukoita, joiden mahat ovat täynnä mikromuovia?

Mereen päätyvästä
roskasta
70 % vajoaa pohjaan
15 % rantautuu
15 % jää kellumaan

Auta Sylviaa ja Lesa lajittelemaan roskat vetämällä viiva roskasta

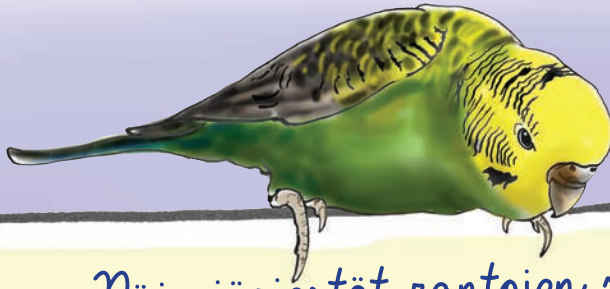
Aikaa on vierähtänyt rannalla jo monta tuntia ja lasten on lähdeävä viemään roskaa. Roska-astioiden luona he jäävät pähkäilemään mihin laittaa mikäkin roska.

oikeaan roskikseen.

– Onkos täällä jokin probleema?

Paikalle on saapunut kaupunginjohtaja Toimi Tasajako. Pian Tasajaoille selkenee tilanteen laatu. Hän kiittelee lapsia roskien keräämisestä ja pahoittelee, ettei esimerkiksi muoville ole vielä omaa keräysastiaa. Sekajätteeseen menee edelleen hyvin monenlaisia roskia, joita varmasti voitaisiin jotenkin hyödyntää. Kaupunginjohtaja hälyttää paikalle jätehuollon asiantuntijan Roska-Roopen. Hänkin on erittäin vaikuttunut lasten valveutuneisuudesta ja kiittää yhteydenotosta. Roska-Roope ja Tasajako jäävät kehittämään yhdessä kaupungin jätehuoltojärjestelmää.

Näin järjestät rantojen siivoustalkoot

- Kerää oma talkooporukka esimerkiksi koulukavereista, luokasta tai pihapiirin kavereista.
- Porukalla saa paljon aikaa jo lyhyessäkin ajassa, mutta aloitus- ja lopetusaika on hyvä miettiä etukäteen.
- Oma lähiranta voi olla hyvä kohde siivousrannaksi. Otathan huomioon pienet ja huonosti liikkuvat talkoolaiset paikkaa valitessa. Muista, että yksityisrannan siivousta varten täytyy kysyä ensin lupa.
- Muista ottaa mukaan säänmukaiset vaatteet ja kengät, jätesäkkejä, muovipusseja, hanskoja ja tietenkin hyvät eväät ja janojuomaa.
- Luonnossa liikkeessä täytyy muistaa ja kunnioittaa sen asukkaita. Erityisesti säikyt linnut tarvitsevat pesintärauhaa.
- Ilmoita talkoosi mukaan Siisti Biitsi -kampanjaan ja kerro, mitä kaikkea roskaa löysitte palauttamalla Siisti Biitsin roskalomakkeen. Kuka löysi eniten roskaa? Mikä oli kummallisimman roska?
- Tehkää oma talkoovideo, ottakaa hauskoja kuvia ja jakakaa hauska päivä muiden nähtäväksi käyttämällä tunnustetta #siistibiitsi.
- Pitäkää hauskaa samalla tehden luonnolle ja ranta-asukeille hyvää!
- Lisätietoa: www.siiistiibiitsi.fi

Kaikki tämä uusi tieto ja touhuaminen ovat saattaneet lapset nälkäisiksi ja he lähtevät etsimään sopivaa ruokapaikkaa. Läheisestä hampurilaisravintolasta kantautuu houkutteleva tuoksu, mutta ruokailussa syntyvän jätteen määrää on alkanut huolestuttaa lapsia.

- Mitä jos pyydetään juomat ilman muovikansia ja pillejä, keksii Sylvia.
- Joo! Ja hampurilaiset ilman paperikääreitä, innostuu Leo.

Ajatuksesta innostuneina lapset suuntaavat ravintolaan syömään. Ruokailun lomassa he suunnittelevat miten aikovat koulussa kertoa kaikesta oppimastaan muillekin. He keksivät, että ehdottavat opettajalle koko luokan yhteistä rantojen siivoustempausta.

Kuinka roskaantumista voi estää ja ehkäistä?

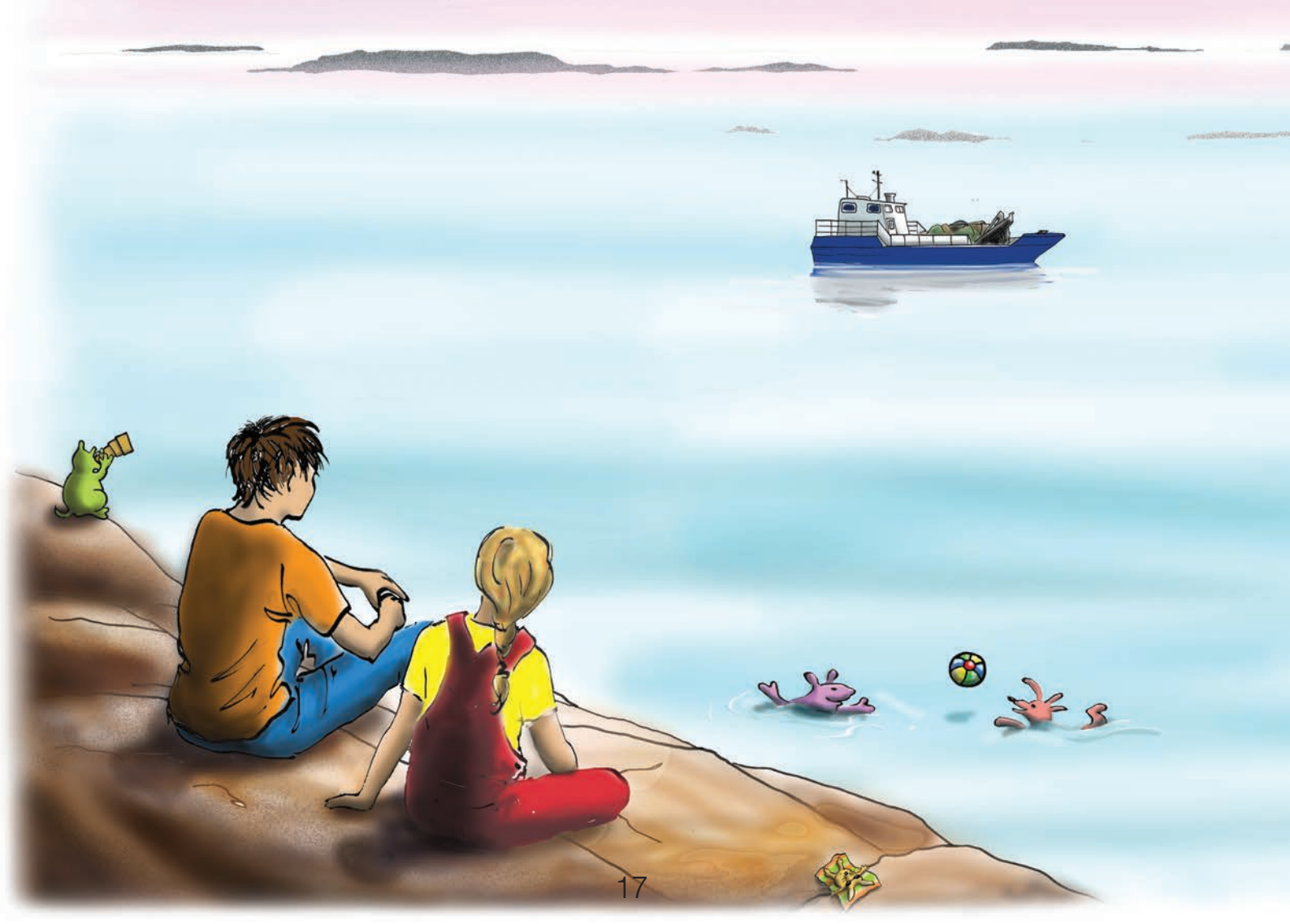
Keksi itse lisää!

Tämän roskaretken myötä lapset oppivat paljon uutta Itämerestä ja sen roskaisuustilanteesta. Lisäksi tutustuttuaan kapteeni Puuriin, Sylvia sai tietää miten merikapteeniksi pääsee, ja Leo sai oivalluksen, että hän haluaa tulevaisuudessa tutkia erityisesti merieläimiä.

Ennen kaikkea Itämeri hymyili leveitä rauhallisia aaltoja ja oli onnellinen huomattessaan, että se oli saanut uusia ystäviä ja puolustajia. Itämeri sai taas myötätuulta uskoa, että tulevaisuudessa sen helmoista löytyy vähemmän roskaa, ja sille tärkeät kasvit ja eläimet voivat paremmin. Näin ihmisetkin saavat nauttia Itämeren siisteistä rannoista ja roskattomista laineista.

Kuinka monta muoviborkkia löysit seikkailun aikana?

Tehtävien oikeat vastaukset:

Sivut 7–8

Tahallinen roskaaminen. Roskat tulee aina viedä roskikseen.

Sadeveden mukana kulkeutuminen. Edes pieniä roskia ei saa heittää kadulle.

Tuulen mukana kulkeutuminen. Pidä tiukasti ilmapalloista kiinni ja pyri ottamaan tuulen mukana karanneet roskat kiinni.

Huonot roskikset. Älä jätä roskia roskiksen viereen, vaan vie ne toiseen roskikseen, jotta eläimet ja tuuli eivät pääse kuljettamaan roskia. Kerro aikuisille, jos roskiksia ei ole riittävästi, ne ovat huonoissa paikoissa tai niitä ei tyhjennetä riittävän usein. Aikuiset voivat ottaa yhteyttä esimerkiksi kaupungin jätehuoltoon.

Roskia jätetään väärin paikkoihin, koska ei haluta maksaa jätekuluja tai tiedetä minne ne pitää viedä. Roskat tulee aina lajitella niille varattuihin kannellisiin astioihin. Jos löydät hylättyjä roskakasoja, kodinkonelaitteita tai rakennustyömaajätettä, kerro siitä aikuiselle.

Lisäksi saatoit löytää kuvasta muitakin asioita kuten kalastusaluksen, huviveneitä, autoja ja virkistystoimintaa rannoilla, joista voi aiheutua roskaa rannoille ja vesistöihin.

Makroroska on 25 mm tai suurempi ja **mikroroska** on 5 mm tai pienempi.

Sivut 13–14

banaaninkuoret - bio

kissanruokapaketti - kartonki

muovipullo (Festis) - sekajäte

kenkä - sekajäte

sanomalehdet - paperi

tölkki - metalli

lasipurkki - lasi

maalipurkki - vaarallinen jäte

Roopen kädessä olevat roskat:

pullo - lasi

kääre - sekajäte

Roskaretken eri tapahtumapaikoista **muovikorkkeja** löytyi yhteensä 26 kappaletta.

Roskaretki-viikko on tehty osana Blastic-hanketta.

Työryhmä
Pidä Saaristo Siistinä ry
Jenny Gustafsson, Veera Säilä ja Julia Jännäri
Kuvitus ja graafinen suunnittelu
Puppi Caselius, niindesign

Paino
Libris Oy
Helsinki, Suomi 2017
www.blastic.eu

Blastic

PLASTIC WASTE PATHWAYS INTO THE BALTIC SEA

Interreg
Central Baltic

EUROOPAN UNIONI
Euroopan aluekehitysrahasto